

Kunsten å kaste stein i glasshus

Veslemøy Krey Stubberud

samfunnsviter, medlem i Nevromangfold Norge

Det vil kunne tjene Svein Eikeseth som atferdsanalytiker å lytte til kritikken mot konverteringsterapi.

Eikeseth fortsetter å forsvare bruken av EIBI og ABA overfor autister. Disse metodikkene blir kalt «konverteringsterapi» av autister og motstandere over hele verden. Jeg mener at denne terminologien er mer dekkende for hva de går ut på. EIBI og konverteringsterapi for skeive er i tillegg påvirket i stor grad av én og samme atferdsanalytiker, med de samme virkemidlene, med det samme målet.

Man ser også likhetstrekk i erfaringene som blir fortalt av autister og skeive om konverteringsterapiene de har blitt utsatt for, i tillegg til lignende langtidsskader i ettertid. Det bør ikke være opp til «behandleren» å definere hvordan «behandlingen» oppleves for dem som utsettes for den. Jeg kommer derfor til å fortsette å bruke termen autistisk konverteringsterapi.

Utilsiktete konsekvenser

Eikeseth fastholder dessverre at det bør være et mål å redusere autistisk atferd gjennom standardiserte intense intervensjoner mot små barn, og at det er selve autismen som er problematisk. All atferd en autist har, er autistisk. Autismen utgjør ikke en liten del av oss, den er en del av alt vi gjør, og alt vi er. Det er en annerledes, og som regel fullstendig ufarlig, måte å være menneske på.

Hva mister individene og samfunnet når man søker å konvertere autister?

Autister er oftere skeive enn allister (ikke-autister), sannsynligvis er mange av dem som har mottatt skeiv konverteringsterapi, også autister. Eikeseth mener at straffemetodene innenfor skeiv konverteringsterapi, som er lånt fra den autistiske konverteringsterapien (Rubino, 2021), er barbariske dersom de utøves mot allister. Autistisk konverteringsterapi vil også kunne ha utilsiktede konsekvenser for personens kjønnsidentitet og seksuelle orientering, da atferd søkes «normalisert» på alle felter. De mest kjente personene gjennom historien vi antar var autister (Albert Einstein, Isaac Newton og Wolfgang Amadeus Mozart) har én ting til felles; ingen av dem ble utsatt for konverteringsterapi. Hva mister individene og samfunnet når man søker å konvertere autister?

Fagpersoners ansvar

Eikeseth refererer blant annet til «Theory of mind» for å forsvare bruken av konverteringsterapi mot autister – en åttitallsteori som hevder at autister har mindre empati og forståelse for andres perspektiver. «The double empathy problem» (Milton, 2012) har vist at utfordringen ikke ligger hos autistene, men oppstår i kommunikasjon på tvers av nevrotyper. Autister forstår andre autister i minst like stor grad som allister forstår hverandre, men allister er mindre interessert i å forstå autister enn vice versa (Sasson et al., 2017). Eikeseths tilsvarende eksempel på dette, der det tilsynelatende hovedsakelig handler om hvordan konverteringsterapi ikke skader autister, fremfor at han tar forskningen som beviser det motsatte, alvorlig. Det er forståelig at det gjør vondt å skulle innse at

behandling man har gitt med de beste intensjoner, har vært skadelig. Men det er fagpersoners ansvar å endre praksis i henhold til ny informasjon som avdekkes.

Man lærer derimot å være lydige og å ha liten tiltro til egne ønsker

Bottema-Beutel et al. (2020) fant i sin gjennomgang av 150 studier vedrørende autistisk konverteringsterapi hovedsakelig tre etiske problemstillinger: svak forskningsdesign, manglende avsløring av interessekonflikter og manglende søkelys på uønskede/uforventede konsekvenser av terapien. 70 prosent av studiene som beviser konverteringsterapiens effektivitet, har medforfattere med interessekonflikter, eksempelvis at de selv tilbyr behandlingen og dermed har økonomiske insentiver for å vise til at den fungerer (Bottema-Boutel et al., 2020).

Føler seg frakoblet

I Smith et al. (2019) var det kun 19 av 44 foresatte som ønsket å delta i oppfølgingsstudien. Det vises ikke til hvorfor over 50 prosent ikke ønsket å delta ti år etter avsluttet konverteringsterapi for barna deres. Datainnhenting omhandler utdanningshistorikk, samt intellektuell og adaptiv fungering, alt innhentet fra et observasjonsperspektiv. Eventuelle skadevirkninger ser ikke ut til å være av interesse, og det ser ut til å provosere Eikeseth at Kupferstein (2018) spurte autistene selv hvordan terapien hadde påvirket dem.

I Eikeseths nye studie er foreldres og barnehagepersonells grad av tilfredshet rundt autistiske barns «normative» atferd i fokus, og hvor villige de er til å utsette barn for konverteringsterapi. McGill og Robinson (2020) har spurt tolv autister som har blitt utsatt for konverteringsterapi, hva dette har ført til for dem. Majoriteten forteller at de som følge av terapien føler seg frakoblet fra seg selv og sin autistiske identitet, og at den har ført til at de opplever en høyere grad av selvforakt og selvavvisning, seks av autistene har også utviklet psykiske utfordringer, derav fire PTSD (McGill & Robinson 2020, s. 7).

Reduksjon av autistisk atferd innebærer maskering av autistiske trekk i sosiale situasjoner, som ifølge Cassidy et al. (2019, s. 3644) kan føre til at følelsen av utenforskap og manglende tilhørighet forsterkes, som kan føre til selvmordstanker og selvmord. Sandoval-Norton et al. (2019) konstaterer i sin studie at autistisk konverteringsterapi er mishandling.

Smertefull øyekontakt

Øyekontakt innebærer å bruke egne øyne for å se inn i en annens øye, og er kun en liten del av den sosiale refereringen Eikeseth viser til. For mange autister er øyekontakt, ikke øyeseing, ubehagelig. For noen kan det også oppleves direkte smertefullt. Dette har vist seg å være nevrologisk forankret. Autister tar ofte inn flere detaljer fra omgivelsene enn allister fordi vi sanser på en annerledes måte. Dette inkluderer at vi benytter øynene våre.

Menneskelig atferd er hovedsakelig lært gjennom observasjon, også for autister. Det er noe rigid av Eikeseth å hevde at enten må autister lære å imitere atferd med liten praktisk verdi for senere livsløp, eller så bør de ikke få lære praktiske ferdigheter overhodet. På samme måte som allister starter autister livet som barn. Spørsmålet blir hvorfor ikke autister skal få lære på samme premisser som allister, uten en fasit på hvordan man «mennesker» korrekt.

Det er ikke slik at dersom man setter legoklossen på feil sted på bordet, og dermed blir tvunget til å sette denne på riktig sted, som man ser demonstrert i dokumentaren om Ervin og hans konverteringsterapi på NRK (<https://tv.nrk.no/program/KOID75004719>), vil dette gjøre at man som voksen vil manøvrere verden på en bedre måte. Man lærer derimot å være lydige og å ha liten tiltro til egne ønsker, og vil se til andre for å få tilbakemelding om man gjør dette riktig. Forskning har vist at autister i mindre grad enn allister påvirkes av gruppepress fra og med tolvårsalder. Konverteringsterapi vil nok kunne «reparere» denne autistiske atferden ved hjelp av meningsløs imitasjon.

Det vil kunne tjene Eikeseth som atferdsanalytiker å lytte til kritikken mot konverteringsterapi – fremfor å foredle kunsten å kaste stein i glasshus ved å kritisere etikken og metodikken bak denne.

Referanser

- Bottema-Beutel, K., Crowley, S., Sandbank, M. & Woynaroski, T. (2020). Errors of omission: why we are deeply concerned about research on autism therapies. *Spectrum News*. <https://www.spectrumnews.org/opinion/errors-of-omission-why-we-are-deeply-concerned-about-research-on-autism-therapies/>
- Cassidy, S. A., Gould, K., Townsend, E., Pelton, M., Robertson, A. E. & Rodgers, J. (2019). Is camouflaging autistic traits associated with suicidal thoughts and behaviours? Expanding the interpersonal psychological theory of suicide in an undergraduate student sample. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-019-04323-3>
- Kupferstein, H. (2018). Evidence of increased PTSD symptoms in autistics exposed to applied behavior analysis. *Advances in Autism*, 4(1), 19–29. <https://doi.org/10.1108/AIA-08-2017-0016>
- McGill, O. & Robinson, A. (2020). Recalling hidden harms: autistic experiences of childhood applied behavioural analysis (ABA). *Strathprints*. <https://doi.org/10.1108/AIA-04-2020-0025>
- Milton, D. (2012). On the ontological status of autism: the ‘double empathy problem’. *Taylor & Francis Online*. <https://doi.org/10.1080/09687599.2012.710008>
- Rubino, S. (2021). The man behind ex-gay “conversion therapy” started out trying to make autistic children “normal”. *LGBTQ Nation*. <https://www.lgbtqnation.com/2021/03/man-behind-ex-gay-conversion-therapy-started-trying-make-autistic-children-normal/>
- Sandoval-Norton, A. H., Shkedy, G. & Rushby, J. A. (2019). How much compliance is too much compliance: Is long-term ABA therapy abuse? *Taylor & Francis Online*. <https://doi.org/10.1080/23311908.2019.1641258>
- Sasson, N. J., Faso, D. J., Nugent, J., Lovell, S., Kennedy, D. P. & Grossman, R. B. (2017). Neurotypical peers are less willing to interact with those with autism based on thin slice judgments. *Nature*. <https://doi.org/10.1038/srep40700>
- Smith, D. P., Hayward, D. W., Gale, C. M., Eikeseth, S. & Klintwall, L. (2019). Treatment Gains from Early and Intensive Behavioral Intervention (EIBI) are Maintained 10 Years Later. *Behavior Modification*, 1–21. <https://doi.org/10.1177/0145445519882895>